

Studia Biblica Slovaca

Ročník 1

2009

Číslo 1

Katolícke biblické dielo

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Vydáva Katolícke biblické dielo, Svit, s cirkevným schválením.

Imprimatur: Mons. František Tondra, spišský diecézny biskup, č. 1-06 zo dňa 3. 1. 2006

Nihil obstat: Anton Tyrol

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) - Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) - Pavol FARKAŠ (Nitra) - Peter FEDOR (Prešov) - Juraj Feník (Drienov) - Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ (Ružomberok) - Róbert JÁGER (Prešov) - Jozef JANČOVIČ (Bratislava) - Róbert LAPKO (Košice) - Milan SOVA (Bratislava) - Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) - Jozef TIŇO (Bratislava) - František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) - Pavol VILHAN (Roma, I) - Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Elena Slaná

Zalamovanie: redakcia

Na príprave publikácie sa podieľali aj Mária Mihulcová, Zuzana Škrinárová, Martin Kňazek

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Blažej Štrba, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 22 42, fax: (+421) 048/418 22 08, studiabiblica@xaver.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, f.trstensky@centrum.sk.

Príspevky sa požadujú tak v elektronickej podobe (disketou alebo pripojeným dokumentom e-mailu, podľa možnosti v Microsoft Word formáte s typom písma Times New Roman), ako aj vo vytlačenej forme (A4, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné typy písma pre hebrejštinu a gréčtinu ako v BibleWorks, tak upresniť aké. Príspevok typu článok alebo poznámka musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov, jeho anglickou verzou a zoznamom bibliografie. Nevyžiadané exempláre sa späť neposielajú. Redakcia si vyhradzuje právo na jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov.

Objednávku posielat' na Katolícke biblické dielo alebo na adresu redakcie.

Bankové konto: 400827 4864, IBAN: SK28 7500 0000 0040 0827 4864.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

© 2009 by Katolícke biblické dielo, Svit

Katolícke biblické dielo, Jilemnického 32/A, 059 21 Svit (Slovakia), www.kbd.sk

Tlač: Publica, publica@centrum.sk

Printed in Slovakia

ISSN 1338-0141

Za naším donom Heribanom...

Vo štvrtok 16. apríla 2009 v Ríme nečakane zomrel významný biblista, univerzitný profesor, slovenský salezián a misionár don Jozef Heriban. Odišiel do domu Otca vo veku 83 rokov, po 64 rokoch zasväteného života a 54 rokoch kňazskej služby. Pochovaný bol 23. apríla v rodných Šelpiciach pri Trnave za účasti troch biskupov, mnohých kňazov a veriacich.

Jozef Heriban sa narodil 7. mája 1925. Roku 1943 vstúpil do saleziánskeho noviciátu v Hronskom Svätom Beňadiku. V roku 1950 aj jeho zastihla z 13. na 14. apríla v saleziánskom centre v Trnave barbarská noc, keď komunistický režim likvidoval mužské rehoľné domy. Neskôr s malou skupinou saleziánov prekročil tajne v noci 1. septembra 1950 hranice Československa. Po rôznych peripetiách sa dostal do Turína, kde sa 1. novembra 1950 zasvätil Pánovi doživotnými rehoľnými sľubmi; v rokoch 1951-1955 tu študoval na Pápežskej saleziánskej univerzite teológiu. Za kňaza bol vysvätený 1. júla 1955. V rokoch 1955-1957 absolvoval štúdiá licenciátu Svätého písma na Pápežskom biblickom inštitúte v Ríme. Zavíšil ich prácou *L'antifarisaismo nell'Assumptio Moysi e nei manoscritti di Qumran*. V októbri 1957 sa zúčastnil na archeologickej výprave v Kumráne a Jerichu. Po skončení štúdií bol poslaný vyučovať biblické vedy do Japonska. V rokoch 1957-1967 učil biblické predmety v saleziánskom Teologickom študentáte v Chōfu (Tokio). Jeho kompetentnosť v biblických vedách ocenili aj pátri jezuiti na univerzite Sophia v Tokiu. Požiadali ho na nej vyučovať v rokoch 1968-1973 exegézu Nového zákona. V r. 1973 sa začala nová etapa činnosti prof. Heribana v meste Osaka. Bol direktorom saleziánskej komunity a správcom tamojšej farnosti. Popri tom prednášal biblické vedy na Sapientia University a dvoch vyšších školách v Osake a v meste Takarazuka. Pre poslucháčov pripravil v japončine viacero pomôcok na štúdium Svätého písma; zároveň uverejňoval biblické štúdie a články v japonských odborných časopisoch. Po takmer dvadsiatich rokoch pôsobenia v Japonsku sa v roku 1976 prof. Heriban vrátil do Talianska, kde začal doktorandské štúdiá na Pápežskej saleziánskej univerzite (UPS) v Ríme. 15. novembra 1980 tam obhájil doktorskú dizertáciu o kristologickom hymne Listu Filipanom (2,1-5.6-11), ktorá vyšla na Teologickej fakulte UPS v roku 1983 s titulom *Retto φρονεῖν e κενωσις. Studio esegetico su Fil 2,1-5.6-11*. Túto úspešnú prácu si začali všímať a citovať viacerí odborníci na sv. Pavla. Od roku 1979 začal prof. Heriban na UPSe prednášať exegézu Pavlových a apoštolských listov i novozákonnú gréčtinu. Pre študentov tu publikoval viaceré práce *ad usum auditorum* (*Introduzione alla greca del Nuovo Testamento*, 1980; *La tensione „indicativo e imperativo“ in Paolo*, 1983; *Epistole paoline e cattoliche. Introduzione generale*, 1983; *Lettere paoline* 1985, 1990, 1995; *Greco biblico* 1993, 1995, 1997; *Lettere apostoliche* 1997). Spolu s didaktickou činnosťou sa venoval vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti, pričom v nej dbal i na pastoračný aspekt. Svoje štúdie uverejňoval najmä v časopise *Parola, Spirito e*

Vita a v periodiku *Parole di Vita*. Súčasťou jeho vedeckej práce boli aj početné recenzie biblických publikácií (cca 70, najmä v časopise *Salesianum*). Ako hosťujúci profesor prednášal prof. Heriban v r. 1984 v *Don Bosco Center of Studies* v Manile a v r. 1990 na Teologickej fakulte v Benediktbeuerne v Nemecku; zúčastnil sa i na viacerých medzinárodných biblických kongresoch.¹

Osobitnú kapitolu tvoria publikácie prof. Heribana v slovenčine. Dielo, ktorým sa prof. Heriban zapísal zlatými písmenami do dejín slovenskej bibliistiky, je *Príručný lexikón biblických vied* vydaný v r. 1992 vo vydavateľstve SÚSCM v Ríme. Táto publikácia dala výrazný impulz záujmu o biblické vedy na Slovensku. Lexikón rozšírený na takmer 1500 strán vyšiel na 50. výročie kňazskej vysviacky prof. Jozefa Heribana v roku 2005 aj v taliančine pod titulom *Dizionario terminologico-concettuale di scienze bibliche e ausiliarie*. Náš kolega ho recenzoval v prestížnom karentovanom periodiku *Catholic Biblical Quarterly*.²

Pre jednozväzkové Sväté písmo Starého i Nového zákona vydané v SÚSCM v Ríme v roku 1995 pripravil prof. Heriban veľmi cenné úvody k jednotlivým biblickým knihám (17 všeobecných a 73 osobitných úvodov ku knihám). Po dvoch rokoch vyšli tieto úvody v SSV v Trnave obohatené o bibliografiu pod názvom *Úvody do Starého i Nového zákona s výberovou a tematicky zoradenou bibliografiou*. Medzi slovenskými publikáciami má osobitné miesto aj kniha *Apoštol Pavol v službe evanjelia* vydaná v bratislavskom vydavateľstve Don Bosco v roku 1995. Jej originalita spočíva v tom, že ju pripravili priatelia prof. Heribana na Slovensku ako slávnostný zborník k jeho sedemdesiatke. Zborník obsahuje hlavné štúdie jubilanta publikované pôvodne v taliančine. Pod názvom *Renovamini spiritu mentis vestrae... Biblické meditácie z duchovných cvičení pre kňazov* vyšli knižne v roku 1996 v SÚSCM v Ríme jeho biblické úvahy z duchovných cvičení v Arriccii pre slovenských kňazov študujúcich v Ríme. Mnohé jeho biblické články vychádzali v *Slovenských hlasoch z Ríma* a tiež v periodiku *Viera a život*. Bol tiež pravidelným prispievateľom do *Duchovného pastiera*.

Prof. Heriban sa veľmi tešil vzniku nášho odborného periodika *Studia Biblica Slovaca*, ku ktorému prispel nielen morálnou podporou, ale ústretovo do neho ponúkol dva cenné články: v ročenke *Studia Biblica Slovaca 2006* uverejnil článok „Zmýšľajte tak ako v Kristovi Ježišovi (Flp 2,5): Otázka interpretácie Pavlovho odporúčania vo Flp 2,5 v súvisi s kristologickým hymnom Flp 2,6-11“, 58-78, a v ostatnom čísle biblickej ročenky *Studia Biblica Slovaca 2008* sa

¹ Spracované podľa: STRUS, Andej – BLATNICKÝ, Rudolf: *Dummodo Christus annuntientur*. Studi in onore del prof. Jozef Heriban. Roma : LAS, 1998, 473-505.

² ŠTRBA, Blažej: *Dizionario terminologico-concettuale di scienze bibliche e ausiliarie*. Roma : Libreria Ateneo Salesiano, 2005, *Catholic Biblical Quarterly* 68 (2006) 732-734.

prezentoval zaujímavou komparatívnou štúdiou: „Svedectvo Euzébia Cézarejského v *Historia Ecclesiastica* V,2,2-5 o pojme Kristovej kenózy a jej eticko-paradigmatickej funkcii v Pavlovom Liste Filipanom“, 52-63. V jubilejnom svätópavlovskom roku 2008 obohatil prof. Heriban aj publikačnú činnosť Katolíckeho biblického diela vo Svite poslednou knižnou prácou *Pastoračný testament apoštola Pavla. Pavlova reč v Miléte (Sk 20,18-36)*, ktorej podnetom boli duchovné cvičenia prednesené slovenským biskupom. Azda sa nezmýlime, ak budeme v tejto publikácii vidieť odkaz dona Heribana pre poverených vedením Cirkvi na Slovensku.

Vedeckú činnosť prof. Heribana v odbore biblických vied si všimla aj svetová biblická verejnosť. V roku 1989 ho zvolili v Dubline za člena prestížnej medzinárodnej organizácie *Studiorum Novi Testamenti Societas* so sídlom v Londýne združujúcej významných bádateľov Nového zákona. Meno Jozef Heriban uvádza aj publikácia *Who's Who in Biblical Studies and Archaeology* vydaná v roku 1993 vo Washingtone. V roku 1998 Andrej Strus a Rudolf Blatnický pripravili pri príležitosti 70. narodenín prof. Heribana vo vydavateľstve LAS-Roma slávnostný zborník 25 štúdií *Dummodo Christus annuntietur. Studi in onore del prof. Jozef Heriban*. Prispeli do neho aj takí exponenti ako Jean Noël Aletti, Francis J. Moloney a Petr Pokorný.³

Dielo a osobnosť prof. Heribana ocenili v posledných rokoch i slovenské authority. Prezident Slovenskej republiky mu udelil 1. januára 2005 Pribinov kríž III. triedy za významné zásluhy o kultúrno-duchovný rozvoj Slovenskej republiky a Trnavská univerzita mu v decembri 2005 udelila čestný doktorát.

V osobe kňaza-saleziána dona Heribana stráca náš národ a teologická verejnosť biblistu svetového mena. Nech je jeho záujem o zveľaďovanie biblických vied na Slovensku aj pre nás inšpiráciou v biblickej misii a práci, aby sa Slovo života (Flp 2,16) na Slovensku šírilo a praktizovalo a pre dona Heribana nech je dobrý Pán Boh za všetko, čo urobil, tou pravou odmenou!

Jozef JANČOVIČ

³ Porov. STRUS – BLATNICKÝ: *Dummodo Christus annuntietur*, 105-112, 131-145, 213-228.

Contents

Blázej ŠTRBA

Preface	1-3
---------------	-----

Treaties

Daniel SLIVKA

Biblical hermeneutics	4-22
-----------------------------	------

János KARAFFA

Judgement and suffering of the prophet Jeremiah and their relation to the songs of the <i>Ebed Yahweh</i>	23-31
---	-------

Peter ŠOLTÉS

The process of relecture in the Gospel of John	32-50
--	-------

Notes

Milan SOVA

The mighty Pharaoh's hand (Exod 3:19)	51-54
---	-------

Reflections

Frédéric MANN'S OFM

Inexhaustible richness of the Word of God	55-72
---	-------

Anton TYROL

Spiritual actualization of Paul's message	73-82
---	-------

Abstracts and reviews	83-91
------------------------------------	-------

Communications and references	92-104
--	--------

Obsah

Blážej ŠTRBA

Predslov1-3

Štúdie

Daniel SLIVKA

Biblická hermeneutika4-20

János KARAFFA

Súd a utrpenie proroka Jeremiáša a ich vzťah k piesňam *ebed yhwh* .21-31

Peter ŠOLTÉS

Proces „relektúry“ v Jánovom evanjeliu32-50

Poznámky

Milan SOVA

Mocná ruka faraóna (Ex 3,19)51-54

Reflexie

Frédéric MANNS OFM

Nevyčerpatel'né bohatstvo Božieho slova. Úvaha o zmysle Biskupskej synody v roku 200855-72

Anton TYROL

Spirituálna aktualizácia Pavlovho posolstva73-82

Abstrakty a recenzie83-91

Oznamy92-104